

Utbildningsdepartementet
u.remisvar@regeringskansliet.se

Stockholm den 24 juni 2019

Betänkandet SOU 2019:6 En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (Diarienummer: U2019/00304/UH)

Sammanfattning

Direktivet *Styrning för starka och ansvarsfulla lärosäten* (Dir. 2017:46) innefattar inte Sophiahemmet Högskola (härefter benämnt SHH) som enskild utbildningssamordnare. Dock får utredarens förslag i flera fall konsekvenser även för enskilda utbildningssamordnare. Sophiahemmet Högskola har valt att svara på de delar som är relevanta i detta avseende.

För att säkerställa en forskningsanknuten utbildning har SHH statlig anslagstilldelning som baseras på antal utbildningsplatser inom specifika utbildningar. Nivån på tilldelningen är dock lägre per helårsstudent för SHH jämfört med motsvarande utbildningar på statliga lärosäten. Sophiahemmet Högskola har inte ett statligt bidrag som motsvarar kravet på forskningsanknuten utbildning. SHH saknar därför förutsättningar att påverka resursfördelningen för att främja utbildning på alla nivåer som förutsätter forskning. Denna avsevärda begränsning av det statliga anslaget påverkar högskolan negativt och är ett hinder vid samverkan med andra lärosäten och övriga samhället.

Utredningens förslag är inte kostnadsdrivande. Fördelningen av medel bör följa prestationen och samtliga lärosäten – enskilda utbildningsanordnare som statliga lärosäten - bör behandlas lika i detta avseende. Kvalitetskrav och övriga uppdrag enligt Högskolelagen kap 1, omfattar enskilda utbildningsanordnare i lika hög grad som statliga lärosäten. De gemensamma kraven, och likvärdiga kostnader, går också längre när det gäller högskoleutbildningar kopplade till legitimationsyrken. Det innefattar bland annat samverkan kring verksamhetsförlagd utbildning med övriga lärosäten och regioner. Utbildning till legitimationsyrken ställer även krav som formuleras av Socialstyrelsen som gör att det finns synnerliga skäl att beakta likvärdig ersättning till de enskilda utbildningssamordnarna.

Utredningen pekar på ett tydligt behov av att reformera systemet för resursfördelning, finansiering och uppföljning. En omfattande förändringbaserad på en tydligt och långsiktigt hållbar målbild för svensk utbildning och forskning krävs.

SHH ser positivt på:

- En sammanhållen proposition för forskning och utbildning vart fjärde år.
- Dialogbaserade fyraåriga överenskommelser och att dessa även bör gälla enskilda utbildningssamordnare.
- En oberoende analysfunktion.
- En översyn av de statliga forskningsfinansiärerna.
- Ett samlat anslag och utbildningsram.

SHH stöder inte utredningens förslag gällande:

- Ett uttalat mål om 50 % av andelen direkta/externa anslag.
- Förslaget att omfördela medel från statliga finansiärer till lärosätesanslag.

SPECIFIKA SYNPUNKTER PÅ UTREDNINGENS FÖRSLAG KOMMENTERAS HÄR UNDER RESPEKTIVE AVSNITT.

Avsnitt 5.1.1 En samlad proposition för högre utbildning och forskning per mandatperiod

SHH stödjer förslaget. Detta är en logisk förutsättning för en samlad styrning och ett samlat anslag för dessa båda verksamheter. Forskning och utbildning är två av varandra givna förutsättningar för ett lärosäte och bör därför också hållas samman i en och samma proposition.

Avsnitt 5.1.4 Underlag från UKÄ för den samlade propositionen

SHH stödjer förslaget med underlag för en fyraårig forsknings- och utbildningsproposition. SHH vill dock betona att ett sådant underlag bör inkludera hela universitets- och högskolesektorn och inte enbart de statliga lärosätena.

Avsnitt 5.2.3 Dialogbaserad styrning

SHH stödjer ett dialogbaserat fyraårigt perspektiv, och förslår att även inkludera enskilda utbildningssamordnare i en motsvarande dialog men med vissa specifika omfattningar. Att i regelbundna dialoger med regeringen kunna diskutera strategier och mål utifrån respektive lärosätes unika förutsättningar, som även dokumenteras i dialogprotokoll, menar vi skulle främja ömsesidig nytta och tillit.

Avsnitt 5.4.1, 5.4.2 och 5.4.3 Samlade och oberoende analyser

SHH stödjer förslaget att en samordnad och oberoende analysfunktion skapas. Utredaren pekar på UKÄ eller Vetenskapsrådet som lämpliga värmyndigheter, där båda myndigheterna ska bidra med underlag. SHH ser två skäl till att prioritera Vetenskapsrådet som värd för denna funktion 1) Vetenskapsrådet har redan etablerade rutiner som värmyndighet samt struktur och rutiner för de oberoende råden och nämnderna i myndigheten och 2) UKÄ:s granskande och uppföljande roll av lärosätena bör inte komma för nära en oberoende analysfunktion av samma sektor.

Avsnitt 6.2.1, 6.2.2 Styrning av utbildningsutbudet

SHH stödjer delvis förslaget om styrningen av utbildningsutbudet. SHH anser att det *framförallt* bör utformas med hänsyn till kunskapsutvecklingen där arbetslivets och samhällets behov finns med.

SHH stödjer förslaget om fyraåriga överenskommelser och mål för antal helårsstudenter och antal examina för legitimationsutbildningar - förutsatt en struktur med regelbundna dialoger och ett anslag som anpassas och följer dessa överenskommelser.

Avsnitt 6.3.2 Mindre betydelse för prestationer i resurstilldelningssystemet

SHH är positiv till förändringen förutsatt förslaget (6.2.2) angående examina för legitimationsutbildningar.

Avsnitt 6.6.1 Balansen mellan direkta anslag och externa medel

SHH har en stor förståelse för behovet av höjda basanslag som på något sätt motsvarar utbildningsuppdraget, men vi ställer oss tveksamma till ett uttalat mål om 50 % av andelen direkta/externa anslag, av flera skäl. Formas rapport (R2:2019) presenterar en gedigen genomgång av olika modeller för finansiering och dess för- och nackdelar. SHH:s uppfattning är att det varken gynnar kvalitet eller transparens i finansieringssystemet att föra över medel från forskningsråden till basanslagen. SHH ser däremot en förstärkning av den rådsfinansierade forskningen som en absolut förutsättning för att bibehålla och höja kvalitén på forskningen vid svenska lärosäten.

Avsnitt 6.6.5 Översyn av de statliga forskningsfinansiärerna

SHH anser att det är särskilt angeläget med en översyn av den statliga externa finansieringen av forskning. Den externa finansieringen - måste vara effektivt organiserad och ändamålsenlig för sin målgrupp. En översyn bör omfatta samtliga myndigheter med medel att finansiera forskning.

Avsnitt 7.4 och 7.5 Samverkan som en del av ett nationellt kvalitetssäkringssystem samt styrning och uppföljning

SHH stödjer helt förslaget att samverkansaspekten i utbildning och forskning följs upp av UKÄ i granskningen av kvalitetssäkringssystemen och vi välkomnar också en aktiv dialog med regeringen om prioriterade samverkansaspekter. SHH menar att vi som enskild utbildningsanordnare har mycket goda förutsättningar att genomföra specifika, snabba och riktade insatser. Att regeringen med särskilda uppdrag kan utvärdera aspekter av samverkan, ger möjlighet till större precision i specifika frågeställningar.

Avsnitt 9.2 och 9.3 Resurstilldelning – ett samlat anslag och utbildningsram

Sammanfattningsvis stödjer SHH dessa förslag och det är helt centralt att vi som enskild utbildningsanordnare får samma ersättningsbelopp som statliga lärosäten både för forskning och utbildning. Att vi kan påverka utvecklingen av anslaget i samma utsträckning som statliga lärosäten och att vi också omfattas av den struktur med regelbundna dialoger som föreslås. Beräkningen av "basen" i den förslagna modellen förutsätter en transparent process för hur de stora programmen ska klassificeras, exempelvis sjuksköterskeprogrammet. Som ett lärosäte med ett fåtal ämnesområden kan detta få stora konsekvenser.

Avsnitt 9.4.2 och 9.4.3 Ökad andel direkta anslag

SHH stöder inte förslaget att omfördela medel från statliga finansiärer till lärosätesslag. SHH ser tvärtom, en förstärkning av den rådsfinansierade forskningen som ett sätt att avlasta det direkta anslagen och samtidigt ge förutsättningar för en nationellt kvalitetsdriven och transparent prioritering av forskningen.

Avsnitt 9.5 Särskilda medel

SHH vill understryka att enskilda utbildningssamordnare bör omfattas av särskilda medel för uppdrag enligt likabehandlingsprincipen.

Nya undersökningar som bör beaktas

- Pros and Cons of distribution streams of governmental funding for research, Michael Stampfer, Formas R2:2019.

I detta ärende har rektor Johanna Adami varit beslutande. Förvaltningschef Liselotte Egeland och samverkansstrateg Mårten Jansson har varit föredragande.

Stockholm den 24 juni 2019

Johanna Adami
Rektor, Sophiahemmet Högskola